

ki jo je našel v njej: Jaka Zupančiča, Bruna Rotterja, dr. Jožeta Sekulo in še toliko drugih. Prav tako živo so mu še v mislih vzorni oskrbniki, ki so znali skrbeti za pristno planinsko domačnost v tej koči. »Zahajam tudi v druge planinske domove, ki so lepši, bogatejši in udobnejši. Vendar mi še ni nobeden tako prirastel k srcu kakor ta skromna, revna, majhna in lesena Mariborska koča.« In tako mu nazadnje kane iz peresa grenak opomin, da je treba napeti vse sile za zgradnjo nove in vsem potrebam ustrezajoče postojanke. »Mariborska koča je bila poprej največja in najlepša planinska koča na Pohorju. Bila je tudi in je še sedaj zbirališče mariborskih planincev. Danes pa je najrevnejša, najmanjša, za silo zbita iz dveh lesenih barak, brez sob za prenočevanje in celo brez stanovanja za oskrbnika in njegovo družino. Tega ponižanja in te sramote prav gotovo ne zasluži. Za naše osvobojenje je zgorela do tal. Zato z vso pravico terja, da se ji postavi dostojen dom, kakor ji je bilo v borbi obljubljeno.« Zanimiv je kratek prispevek Cirila Verstovška o klavrnem zaključku okupacije in ponovnem oživljanju planinstva na osvobojenem Pohorju. Sedanji društveni predsednik inž. Friderik Degen podaja nekaj zgodovine Mariborskega razglednika. Psevdonimni Cene Lej pa svoje izčrпно poročilo o gradnji sedanje Mariborske koče tu pa tam krepko zabeli s kako hudomušno domisljico. Sam o sebi kot tehnični vodja ne črni nobene, zato pa nam ga je eden od mnogoštevilnih udarnikov in udarnic, Lojze Petelinšek v zaključnem članku »Srečanje« pokazal v tej odgovorni vlogi, kako je znal vselej koristno družiti s prijetnim. V kronološkem zaporedju so navedeni tudi vsi gospodarji (16) in oskrbniki (9) Mariborske koče od leta 1921 dalje. Publikacija je po obsegu in opremljenosti nekoliko skromnejša od prejšnjih (sila časa pač!), toliko bolj nas vzradošča njeno kleno jedro in zdrav optimizem, kakršnega našim vrlim planincem ob Dravi nikoli ni manjkalo, pa naj jim ga ne zmanjka tudi poslej!

V. Mazi

O jubileju Mariborske koče smo poročali že lani, ne škodi pa, če na delavnost mariborskih planincev s toplimi besedami V. Mazija ponovno opozorimo.

Op. uredništva

Odprto pismo Redakcijskemu odboru Vodnika po transverzali

Iz skice, ki je priložena »Dnevniku« za transverzalo, povzamem, da je važna postojanka — doslej imenovana Plešivec

— dobila naziv Uršlja gora. Proti temu so utemeljeni pomisleki, na katere hočem opozoriti.

PD Prevalje vzdržuje na tem vrhu kočo. Na predzadnjem občnem zboru društva se je o poimenovanju iste razvila debata, iz katere je izšel sklep: da se koča imenuje Dom na Plešivcu (Uršlji gori). Ta sklep občnega zbora je še v veljavi, zato bi bilo najmanj želeli, da se vsaj v planinski literaturi upošteva. Ime, pri katerem stoji Plešivec na prvem mestu, v oklepaju pa Uršlja gora, predstavlja kompromis v lokalnih razmerah; nekateri se namreč strastno, prav živčno zavzemajo za »edino pravilno« ime Uršlja gora, češ da so drugi proti temu predvsem zaradi splošnega preganjanja svetniških imen. V resnici pa so protirazlogi naslednji:

1. V dolgi vrsti imen, izvedenih od imena Uršule, se je besedna tvorba »Uršlja gora« pojavila v tisku prav na zadnje, še nedavno, z razlago, da je to »staro«, domače ime ter da je besedo »Uršlja« razumeti kot pridevnik. Vse to pa ne drži.

Dolga leta poslušam ljudsko rabo in zagotavljam, da je zelo neenotna; poleg »Plešivec« se najbolj pogosto sliši »Urška« in »Uršlja«, tudi »Urška gora«, sedaj pa se propagira »Uršlja gora«. V tej besedni zvezi pa razumejo preprosti domačini »Uršlja« kot samostalniško, podobno, kakor pri »Urška gora«. Treba je namreč vedeti, da sta obe poimenovanji suženjsko posneta po nemščini: Urška gora po pismenem Ursulaberg, Uršlja gora pa po žargonskem Urschelberg. Kajti vsa dolga leta pred prvo svetovno vojno je bil Plešivec izključno torišče nemškega turizma; meščanstvo iz Slov. Gradca (sedež podruž. D. u. Ö. A. V.), Guštanja, Prevalja (tedaj sedež Alpine-Montan), iz Črne in Mežice (sedež Bleiberger Bergwerks Union), tudi iz Šoštanj si je s podporo nemškega kapitalizma na vrhu postavilo kočo, ki je bila tudi od okoličanov dobro obiskovana, posebno ob cerkvenih procesijah. Razumljivo zato, da so nemška imena Ursulaberg, Urschelberg in najbolj običajno »die Urschel« (gl. nemške vodnike!) tako intenzivno prodrla v mentaliteto domačinov, da so ti popolnoma v nemškem duhu skovali ime »Urška gora«, ki je za precej let postalo naše oficialno ime (še iz leta 1929 imam razglednico s štampiljko »Dom na Urški gori«), kočno pa »Uršlja gora« — Urschelberg. V toliko so ta imena domačinska in »stara«. Beseda »Uršlja« je pri tem samostalniško, ki je med Slovenci edino v

teh krajih znan in še tu samo v zvezi s Plešivcem. Kdor hoče »Uršlja« tolmačiti kot pridevnik, naj pomisli, da potem k temu ne obstaja pripadajoči samostalni, niti ni slišati moške oblike tega »pridevnika«. Od osebnega imena Ursula imajo Slovenci tudi tukaj oblike: Uršula — Uršulski, — Urška — Urškin, Urša — Uršin, Uršej — Uršijev.

»Uršljo« ni mogoče drugače obrazložiti kakor iz »die Urschel«. Ni nam v čast, ako to spakedranko iz časov nasilne germanizacije vlačimo v današnje dobo.

2. Na vrhu stoji »cerkev sv. Uršule na Plešivcu«; tako se glasi oficialno cerkveno ime. Odkar je Prežihov Voranc zapisal, da je bila ta cerkev sezidana kot najvišji in najvidnejši spomenik zmage nad protestantizmom v teh krajih (Od Kotelj do Belih vod str. 190), so se mnogi planinci začeli zanimati za to zgodovino in prišli do teh-le ugotovitev: Škof Tomaž Hren je bil v l. 1600—1603 »kranjski veliki inkvizitor« (gl. Slov. biograf. leksikon s. v. Hren Tomaž), z oboroženo silo je iztrebljal slovenski protestantizem, sežigal slovenske prvotiske tako temeljito, da se od nekaterih nobeden izvod ni ohranil, rušil protest. cerkve itd. Na višku te vneme, leta 1601 »je prišel k Uršulski gori ali Plešivcu«, kakor je sam latinsko zapisal, (ČZN 1936 str. 22) in na vrhu že naslednje leto posvetil cerkev »sv. Uršuli«. Gori, dotlej imenovani Plešivec, je torej on prvi vzdal ime mons Ursulanus — Uršulska gora; to simbolično pomeni, naj bi svetnica pod svoj plašč za »enajst tisoč devic« vzela vso to vidno okolico.

Planinci, ki smo se zamislili v ta izvor imena, še danes slišimo v nazivu »Uršlja gora« zmagoslavljeni krik »velikega inkvizitorja« nad začetki naše pismenosti! Ali je res taka neobhodna potreba, da ravno to ime tiščimo v ospredje in z njim vzbujamo ogorčenje najboljših planincev?

3. Na Koroškem osebno ime Uršula ni priljubljeno; to pove znana narodna pesem:

Oh, kni škoda za te, ko ti je Uršej ime!
Si še lepo dekle, maš pa grdo ime!

Tudi ta antipatija je nastala pod nemškim vplivom, kjer je »die Urschel« na slabem glasu (ta slabi glas se med Slovenci splošno izraža v vzdevkih Urška Dolganoč, Urška Celanoč!).

V koči na Plešivcu in drugod v okolici sem pogosto slišal, da zavaja ime Urška (Uršlja, Uršlja gora), v kvantanje in dvosmiselno govorjenje, kakor: bil sem celo noč na Uršlji, nerad sem lezel z Uršlje! Tako in podobno duhovičenje

z imenom »Uršlja« vzbuja dostikrat nejevoljo resnih planincev in kviri njih dobro razpoloženje.

Zato bi bilo iz moralnih ozirov želeli, da se vsaka izvedenka od »Uršule« za ime gore opusti.

4. Tudi diktat škofa Hrena ni mogel zatreti imena Plešivec, še cerkveni urbarji pišejo leta 1624 Pleshivizberg in leta 1688 Bleschiviz (ČZN 1939 str. 100 in 103). V slovenski literaturi sledimo ime Plešivec nepretrgoma do danes; ta oblika se ni pestro spreminjala kakor imena izvedena od sv. Uršule. Približno lahko rečemo, da je ime Plešivec toliko stoletij v ljudski rabi kakor »Uršlja gora« let.

Zagovorniki svetniškega imena trdijo, da domačini pod imenom Plešivec razumejo samo višinsko kmetijo malo pod vrhom na vzhodnem pobočju, katero je nekdanj posedoval p. d. Plešivčnik. To poimenovanje pa je razčistil najboljši poznavalec teh imen, Prežihov Voranc sam; v podlistku »Ljudske pravice« od 14. IX. 1947 piše: »Leta 1899 je grof Thurn kupil Plešivčnikovo posestvo pod Plešivcem ali pod Uršljo goro. To posestvo je takrat merilo skoraj 2000 ha. Grofje in njihovi gozdarji niso mogli rabiti slovenskega imena Plešivčnik in so mu dali novo ime »Ursulahof«. Ko je leta 1918 prišla stara Jugoslavija, so takratni novopečenci Slovenci to ime prevedli v »Urškin dvor«. S tem so mislili, da so napravili veliko rodoljubno delo. Napravili pa niso drugega, ko da so vpekljali germanizem, ki se je rodil v glavah tujih gozdarjev. Tako je nastala ta spaka, ki nam dela sramoto. Domačini rabijo še danes ime »Plešivčnik«; toda v naše urade, v naše šole, v naše zemljevide leze spaka Urškin dvor kakor ostudna glista...«

Tako je pribil Prežihov.

To nekdanj Plešivčnikovo posestvo ima danes država, ki je gori uredila »Pašniško podjetje Plešivec«; pašniki se raztezajo prav na vrh Plešivca. Ako torej domačin reče: »grem na Plešivec«, lahko meni, da je namenjen na to pašniško podjetje, lahko pa tudi v planinski dom na vrhu; v obeh primerih ga pot privede na vrh. Ako pa sliši ime Plešivec od kakega turista, takoj ve, da je ta namenjen na vrh. Le tisti, katere je zajela zagrizena propaganda za »Uršljo goro«, hočejo Plešivec imeti samo pri prejšnjem Plešivčniku.

5. Na slovenskem ozemlju imamo več »Plešivcev«; podobno se ponavljajo tudi druga imena, povzeta po tako izrazitih terenskih značilnostih. Kakor v teh primerih, se tudi naš Plešivec da točno

označiti s kakim pridevnikom n. pr. mežiški Plešivec. Vsekakor je to bolje kakor »ostudna glista« Uršlja goral

Dr. Josip Šašel

Prevalje, dne 22. aprila 1956.

Peñalara, ilustrirana planinska revija (revista ilustrade de alpinismo) organo de la Real Sociedad Espanola de Alpinismo Peñalara, januar-junij 1956. Španska planinska revija je za 6 mesecev izšla v dveh zvezkih po tri pole v vsakem zvezku. Urednik je J. Delgado Ubeda, ki so ga spoznali vsi udeleženci zadnje skupščine UIAA. Poleg običajnih rubrik slehernega glasila prinaša revija dolg članek o načrtu, kako bi se organiziral nacionalni park v dolini De Lozoya in nekaj opisov tudi o Alpah. V prvem članku naslanja ideologijo varstva narave tudi na religijo, kar za Španijo ni nič čudnega. Drugi zvezek prinaša opis vzponov na Tenerifi (Las torres del Ucanca). V obeh zvezkih je članek o razvoju španskega turizma. Rutas del turismo español, pota španskega planinstva, so precej drugačna kakor drugod v Evropi. Revija ima razmeroma lepo opremo, v primerjavi s PV sijajen papir in nekaj dobrih posnetkov. Podoba pa je, da je malo avtorjev in da trda prede za vsebino.

Boletín CABA, junija 1956. Bilten je informativen organ andinskega centra v Buenos Airesu. Poroča o ekspediciji CABA na Cordon de la Jaula, ki so se je udeležili, sodeč po imenih sami Poljaki: Peterek, Pastewski, Dudzinski, Pavel Blincharski in Dudzinski Andrej. Značilno za te argentinske andiniste je, da poimenujejo andske vrhove po evropskih domačih gorah. Tako v Cordon de la Jaula najdemo Cerro Tatra (5200 m), Karpinski (5230 m). V upravnem odboru CABA so dr. Geza Müller, dr. Bruno Guth, ing. Frank Memelsdorff, Ernest Bendinger, ing. Richard Ruegg, Wolf, Stegmann Guthmann, Kolliker, Watzl in Reid. Imena povedo, kdo je nosilec andinizma v teh krajih.

Mitteilungen des Deutschen Alpenvereins 1956, 7—9. Društveno glasilo DAV ureja Fritz Schmitt, zalaga pa ga Alpine Verlag v Münchenu. Na ovitku ima vsaka številka skrbno izbrano senzacionalno sliko, slede poljudni članki, prigodice, pesmi, nato novice iz društvenih sekcij, novice o kočah in potih ter novice iz vsega sveta. V pričujočih številkah so omembe vredni članki o Korsiki (dr. H. Kessleringer), o severovzhodni steni Rotwandlspitze v Karwendlu, o Paulu Preussu in Georgu Winklerju. Od pesmi je najzvirnejša »Mojemu cepinu«. T. O.

Razgled po svetu

Južni steber Cengalo je bil preplezan prvič pozimi 7. jan. 1956. Turo sta opravila Mario Bisaccia in Paolo Pozzi po Vincijevi smeri, z izhodiščem v zavetišču Badile v Val Masino. V vodstvu sta se menjala, kar posebej poudarjata. Težavnost ture sta ocenila s V—VI.

Zapadna stena Punte Margherita v Ruvenzori ni bila brez težav, kakor posnemamo iz poročila ing. Piera Ghigli-oneja, predvsem pa iz lepih in zanimivih fotografij. Kilimandžaro, Kenia in Ruvenzori so najbolj senzacionalne afriške gore, Ruvenzori med njimi alpinistično najbolj zanimiv. Ima več skupin: Stanley z najvišjimi vrhovi Speke, Baker, Emin, Gessi, Luigi di Savoia. Vzdiguje se na meji belgijskega Konga in Ugande, komaj pol stopinje severno od ekvatorja. L. 1906 je tu sistematično raziskoval Abruški vojvoda, z izhodiščem v Ugandi. Dal je imena vrhovom po znanih raziskovalcih Afrike in obdržal tudi ime, ki ga je izbral Stanley med mnogimi imeni, s katerimi domačini označujejo Ruvenzori. Ruvenzori je videti visok in orjaški, saj se skoraj vedno staplja večni sneg na njem z oblaki in meglo, ki le redkokdaj izgine z Ruvenzorija. Ime pomeni »kralj megle« ali tudi »gospodar dežja«. Najvišji vrh je Margherita 5125 m, ne dosti manj sta visoka vrhova Alberto in Aleksandra. Normalni dohodi drža iz Ugande po položnih, nenevarnih ledenikih. L. 1932 je neka belgijska ekspedicija brez posebnih težav prišla po zasneženem severovzhodnem grebenu. Prav s te strani je hotel priti tudi ing. Ghigli-one s svojo malo, hitro ekspedicijo, ki bi se bila zaradi slabega vremena skoro vrnila praznih rok. Bil je že dvakrat v Ruvenzoriju, in sicer iz Ugande.

6. marca 1956 so odšli iz Rima: vodnik Ernest Frachey di Champoluc, Giorgis Brigatti, Giorgis Gualco in ing. Ghigli-one. V 20 urah so prišli v Stanleyville na ekvatorju, nato v Irumu, od tu pa s kamionom v Mutvango, 250 km od letališča. Pot je bila zanimiva, prodirali so skozi džunglo, ki pa je vanjo že prodrla civilizacija v obliki nacionalnih parkov, v katerih so srečavali črede slonov in gazel. Mutvanga leži v vzhodju Ruvenzorija v višini 1200 m. Tu so najeli 12 nosačev, ki so jim pratež in brašno prenesli v višino 4500 m do ledeniškega jezika. To se je zgodilo v štirih etapah. Prva je trajala od Kalonge (2138 m), druga do Mohango (3310 m), nato Kiondo (4200 m), nakar so prišli v morensko taborišče